

Sct. Georgs Gilderne
i Danmark

GILDERNES HISTORIE

Om gildernes første 25 år frem til 1960 - af Kaj Korup

Træsnit af Alexander Barclay, Lyfe of Seynt George (Westminster, 1515)

Forfatteren

Kaj Korup den tidligere landsgildemester og æresmedlem af gilderne i Danmark efterlod nogle gildeerindringer fra et langt gildeliv, som han skrev på opfordring af den daværende landsgildeledelse og kan læses i dette lille hæfte.

Kapitel I

Den 24. april 1933 startede Set. Georgs Gildet i København som det første danske gilde, og 12. december 1933 startede Set. Georgs Gildet i Abenrå. Fra disse to gilder bredte gildebevægelsen sig i de følgende år ud over hele Danmark. I 1935 stiftedes gildet i Slagelse med København som modergilde, og Slagelse blev i 1936 modergilde til gildet i Hillerød, og i 1937 modergilde til gildet i Holbæk.

En aktiv spejder, Flemming Funch Jensen fra Jyderup blev 17. juni 1936 optaget i Slagelsegildet, og han gik straks igang med at oplyse aktive spejdere og gamle spejderkammerater om gildebevægelsen. Det lykkedes ham at skabe interesse for sagen, så at en række spejdere og gamle spejdere blev optaget i Slagelse, og deres ansøgning om oprettelse af et Holbækgilde blev imødekommet af Storgildeledelsen, som landsledelsen dengang blev benævnt.

Den 18. marts 1937 indviedes Set. Georgs Gildet i Holbæk som det 14. danske gilde. Indvielsen foregik i gildehallen på Hotel Postgården under Storgildeledelsens medvirken. Der blev overført 9 gildebrødre fra Slagelsegildet og optaget 5 gildebrødre. Samtlige sjællandske gilder var repræsenteret, og det var en festlig aften.

Fra indvielsesdagen og resten af året 1937 var der 26 optagelser, så gildet den 1. januar 1938 talte 35 gildebrødre. Jeg blev optaget i gildet den 16. september 1937 og var den første gamle KFUM-spejder, der blev optaget. En af mine to proponenter var en kollega fra skolen, men ellers kendte jeg ikke mange af gildebrødrene.

Hvordan blev jeg modtaget, og hvordan kom jeg til at befinde mig i gildet?

Jeg blev godt modtaget og kom hurtigt med i det gode kammeratskab, som fandtes i gildet. Vi var ikke du's dengang. Det blev vi først

efter en vedtagelse 19. maj 1938. Vi havde gode gildehaller med optagelse hver gang og hyggeligt samvær efter gildehallen. Trods "De's-formen" var der ingen forskelle på grund af alder eller erhverv. Gildet havde ikke grupper dengang, men forskellige laug som vandrelaug, litteraturlaug, sangerlaug, handelslaug og tropssamfundslaug, der havde til opgave at varetage forbindelsen til de aktive spejdere. Gildet var også gennem sit bloddonorlaug medvirkende til oprettelsen af bloddonorkorpset i Holbæk. Der var optimisme i de nye gilder i disse år. Medlemstilgangen var god, og der oprettedes hvert år nye gilder, så bevægelsen var i fremgang.

Hvad slags mennesker var det, der i de dage meldte sig ind i gilderne?

Ja, det var forskelligt fra by til by, men der var dog visse fællestræk. Det var yngre forretningsindehavere, håndværksmestre, kontorfolk, lærere og kommunalt ansatte. Der var kun få større forretningsmænd, for de søgte også dengang ind i Rotary.

Der var heller ikke mange arbejdsmænd eller lignende, for de havde ikke været spejdere, men i FDF eller DUI, og man holdt i disse første år strengt på, at gilderne var en sammenslutning af gamle spejdere. Spørgsmålet om kvinders optagelse i gilderne bedømtes forskelligt, og kom til at præge de gilder, der havde henholdsvis København og Abenrå som modergilder. I København havde kvinderne været med fra starten, og f.eks. i Holbæk var der en kvinde med blandt de 9, der startede gildet. Men i de fra Abenrå udgåede gilder optog man ikke kvinder. Dette spørgsmål optog sindene i de første år, og i 1942 stilledes de enkelte gilder frit med hensyn til, om de ønskede at optage kvinder eller ej.

I 1943 oprettedes Danmarks første kvindegilde – kaldet Margrethegildet i Aalborg.

Diskussionen om kvinders deltagelse i gildearbejdet i fællesgilder eller kvindegilder fortsattes gennem 40-erne, men resultatet blev det nu gennem gildets love kendte, at gilderne kan være fællesgilder eller mands- eller kvindegilder, når der ikke det pågældende sted bliver hindring for nogen gammel spejders medlemskab på grund af gildernes karakter.

Kapitel II

Jeg blev hurtigt en aktiv gildebror, der ivrigt tog del i arbejdet i gildet. Jeg blev formand for vandrelauget og suppleant for gildemesteren, og det bevirkede, at jeg i 1940 blev valgt til gildemester, da gildemesteren fra gildets start i 1937 trak sig tilbage.

Det var både med spænding og forventning, at jeg sagde ja til at blive gildemester. Kunne jeg klare opgaven?

Tidsmæssigt ville den blive krævende, og foruden arbejde og familie med kone og 2 børn var jeg med i arbejdet i den lokale kommunelærerforening og Danmarks Lærerforening.

Ville jeg kunne klare gildemesterens opgaver, ikke alene med administration, men først og fremmest med gildehallerne med gildemestertaler og god afvikling af ritualer og ceremonier. Tiden måtte vise det, og valget var kun for et år. Så jeg tog fat med energi og frisk mod, og resultatet blev en gildemestertid på 6 år, men det skyldtes ikke alene min indsats, men også krigsårene fra 1940-45.

Jeg gjorde et stort arbejde for at forberede gildemestertalerne. Stoffet hentede jeg bl.a. fra Baden-Powell's bøger, fra gidelov og gideløfte. Jeg skrev manuskript til alle talerne og lærte dem udenad, men hele

manuskriptet lå på pulten foran mig i gildehallen. Selv om jeg kunne holde talen frit – ingen oplæsning – var det en betryggelse at have manuskriptet med. Gildehallen søgte jeg at føre på en værdig måde uden falsk højtidelighed, men alligevel sådan, at man følte, at det var en særlig sammenkomst med præg af alvor og tilskyndelse til gildebrødrene om at realisere gildetankerne i hver enkelts hverdag og samliv med familien og andre mennesker.

Min gildemestertid blev en god tid for mig personligt. Arbejdet med gildetankerne prægede min menneskelige udvikling, og samarbejdet med de andre gildebrødre gav mange glæder. Det var navnlig samarbejdet med de andre gildeledelsesmedlemmer, der gav mange glæder og godt kammeratskab eller venskab. Ellers var krigsårene på flere områder en vanskelig tid. Der var lokalevanskeligheder og mørklægning og svært at fremskaffe servering til eftergildehallerne.

Sådan var det over hele landet, men de fleste steder blev sammenholdet i gilderne større, og så kom der gang i hjælpearbejdet. I 1940 blev Sct. Georgs Gildernes hjælpekomite nedsat, og den gjorde i de følgende år en stor indsats for hjælpearbejdet under forskellige former. Det begyndte med "Finlandsindsamling" med "25 Øres lister" og Finlandsmærker. Da forholdene i disse år gjorde det vanskeligt eller umuligt for skolebørn i byerne at komme på sommerferie, begyndte gilderne rundt om i landet at lave sommerferieudsendelser af sådanne børn.

Der holdtes ferielejre i lånte lejrbygninger, men i 1941 oprettede gildet i Aalborg egen feriekoloni ved Madum sø i Rold skov. I Holbækgildet besluttede man i 1942 at forsøge at skaffe Holbækbørn sommerferie. For at skaffe penge hertil tog man skattebogen, der udkom årligt dengang, og afskrev navnene på en række af byens borgere med en vis indtægt. Dem besøgte gildebrødre så med en indsamlingsliste og

resultatet blev 1993 kr. + naturalier. Gildet fik af Kalundborg kommune lov til at låne kommunens feriebygning på den næsten øde halvø Vrøj. Her holdtes så lejr i 14 dage for 39 drenge under ledelse af mig og med gildebrødre som tanter og onkler til at sørge for mad, badning og underholdning. Der holdtes en pigelejr på FDF's feriekoloni "Skrænten" ved Lammefjorden med 20 piger under ledelse af min kone og mig + 2 tanter. Lejren kunne kun lånes i 1 uge, så det var for kortvarigt, men lejren blev vellykket.

Efter dette vellykkede første år besluttede Holbækgildet at fortsætte med løsningen af denne hjælpeopgave, og i årene frem til 1949 holdtes disse feirejre for børn fra Holbæk. I 1949 dannedes en Børnehjælpsdagskomite i Holbæk, der fra 1950 overtog ferieudsendelserne – fra 1951 i egen ferielejr på Vig Lyng, men jeg og andre gildebrødre var stadig med i arbejdet i disse lejre gennem flere år. I årene under krigen udvikledes hjælpearbejdet i næsten alle landets gilder, og Storgildet udsendte i 1942 årsberetning om gildernes aktioner.

En sådan beretning burde have været lavet og udsendt regelmæssigt gennem årene til inspiration for navnlig mindre gilder, men det er desværre ikke sket. Samarbejdet mellem de enkelte gilder var i disse år, trods vanskelighederne, gennemgående godt, og der afholdtes landsdelsstævner på initiativ af de enkelte gilder, og her var Holbækgildet også med til nytte og glæde for deltagerne. Selv deltog jeg fra mit valg til gildemester næsten i alle Storgildeting, som dengang afholdtes hvert år, indtil det i 1940 besluttedes, at de kun skulle afholdes hvert andet år.

I de første år bestod storgildetingene af landsgildeledelsen, gildemestrene og ridderne, men da riddernes antal voksede stærkt, blev det nødvendigt på landsgildetinget i 1949 at fratage ridderne deres per-

sonlige stemmeret. I 1945 besluttedes det at ændre navnet Storgildet til Sct. Georgs Gilderne i Danmark, populært kaldtes det i daglig tale landsgildet. I årene da deltagelsen i storgildeting eller landsgildeting ikke var overvældende stor, fordi medlemstallet endnu var beskedent, var disse sammenkomster hyggelige, fordi så mange af deltagerne kendte hinanden. Jeg lærte mange gildebrødre fra hele landet at kende, og i 1943 skrev jeg årets Sct. Georgs Budskab. Det kunne man bruge en almindelig gildemester til dengang.

Samarbejdet med de aktive spejdere havde en stor plads i Holbækgildet i disse år, ligesom i de fleste andre gilder. Flere af de aktive førere blev gildebrødre, og det styrkede den daglige forbindelse. Spejderne blev hjulpet f.eks. ved indretning af mødelokaler og aflæggelse af duelighedsprøver, hvor gildebrødrene fungerede som censorer. Der blev hvert år lavet et såkaldt Økseløb for spejderne, hvor gildebrødre lagde planer for løbet og besatte de enkelte poster, hvor opgaverne skulle løses. Spejderførerne havde intet med løbet at gøre, hverken planlægning eller udførelse. Navnet skyldtes den økse, der var løbets hovedpræmie. Disse løb er fortsat op gennem årene, ligesom der er kommet løb for ulveungerne og andre spejdere. Derimod har møder mellem ældre spejdere og gilderne ikke fået den store tilslutning, og disse møder er blevet færre med årene.

Kapitel III

Søndag, den 2. marts 1941 blev jeg i ridderhallen i Roskilde slået til ridder af landsgildemester Harald Petersen og dermed optaget i riddersnes kreds, der dengang ikke var ret stor. Det var en højtidelig aften, hvor vi mødte i kjole og hvidt, og de nye riddere var hjælpekomiteens medlemmer fra København og gildeledelsen fra Holbækgildet.

Vi var alle kaldet af Storgildet, men ellers blev ridderemnerne i de år indstillet af de enkelte gilder, hvor gildeledelse og væbnere stemte om de foreslåede kandidaters egnethed til at blive riddere. Igennem alle mine gildeår, har jeg så vidt det var muligt, deltaget i ridderhaller, riddermøder og ridderstævner, og været meget glad derfor. Svend, væbner og ridder betegnedes i gildernes første år som grader. Jeg mener, at dette er overtaget fra frimurerne, ligesom de første års brug af ordet "broder". Man sagde f.eks. Bror gildemester o.s.v. og bror foran gildebrødrenes navne.

Der var frimurere mellem de gildebrødre, der udformede de første ritualer. Ved landsgildetinget i Nykøbing F i 1949 ændredes graderne til arbejdsstrin, og det har de været siden, både i love og i gildernes daglige arbejde. Ritualer samt arbejdsformer for svende, væbnere og riddere fastlægges af alndsgilderådet. Mens svendetiden må betragtes som en oplysningsperiode for nyoptagne gildebrødre, og væbnertiden er den egentlige arbejdsperiode, har det stadig knebet med at lade riddertiden få sit særlige arbejdsindhold.

Der er op gennem årene gjort flere forsøg uden noget blivende og godt resultat, trods forskellige ridderudvalg m.m. Ridderne aflægger løfte om personlig indsats i samfundslivet, og efter Sjø's fortolkning skulle svendenes opgave være at skabe et samlingssted for tidligere spejdere, mens væbnernes opgave var at hjælpe den enkelte i hans stræben, og ridderne skulle virke for spejderidealernes udbredelse.

Opgaverne for de tre grader svarede nøjagtigt til hver af formålsparagraffens tre dele. I 1936 indførtes gradstegn og skulderbånd (skærf) med farverne grøn for svend, blå for væbner og rød for ridder. Storgildeledelsen bar røde skærf. Dette varede til 1947, da uddelingen af skærf og gradstegn ophører på grund af manglen på silkebånd. I stedet indførtes nye gildebreve, væbnerbreve og ridderbreve med

tegninger af de gamle skærf og gradstegn. I de første år var der kun Storgildeledelsen, der afholdt ridderhaller, så det var begrænset, hvor tit man kunne deltage, men i 1947 vedtoges det på landsgildetinget i Sønderborg, at provincialmestrene fremtidig skulle afholde ridderhaller, og så blev mulighederne større for de enkelte riddere til at være med.

Foruden ridderhallernes smukke ritualer og de nyoptagnes svar på de stillede ridderspørgsmål, var der god lejlighed til samvær og samtale med ældre gildekammerater, og det var værdifuldt og gav en klar fornemmelse af gildebevægelsens udbredelse og livet i de forskellige gilder i provincialet. I oktober 1950 afholdes på Nyborg Strand det første landsridderstævne med ridderhal på det gamle Danehof Slot, og det efterfulgtes i de følgende år af ridderstævner med ridderhal og fremragende foredragsholdere på Nyborg Strand.

Der var mange deltagere og gode stævner med betydning ikke alene for deltagerne, men for hele gildebevægelsen. Men disse stævner ophørte, da tilslutningen faldt, så de ikke kunne fortsætte økonomisk. Jeg har haft mange gode oplevelser som ridder og ønsker, at ridder-tiden må fortsætte under en eller anden form også i de kommende år frem mod år 2000.

Kapitel IV

Den 15. marts 1942 afholdtes Storgildeting i Aarhus, men på grund af isvanskeligheder i Storebælt var vi 22 deltagere fra Sjælland og Lolland-Falster, der ikke kunne komme til stede.

Mens tinget foregik ventede vi en dag i Korsør og havde kun telefonisk forbindelse med Aarhus, inden vi skuffede måtte rejse hjem. Som følge af dette var tinget ikke beslutningsdygtigt og kunne kun behandle mindre vigtige dagsordenspunkter, hvorfor der indkaldtes til ekstraordinært Storgildeting den 5. september i Fredericia.

På dette ting blev der vedtaget nye vedtægter, og at afholde Storgildeting hvert år. Der blev åbnet mulighed for oprettelse af specielle kvindegilder under navnet Margrethegilder.

Storgildeledelsen blev genvalgt og Heiberg-Jürgensen blev valgt som suppleant for Storgildemesteren. Som noget nyt blev der lovfæstet en æresret på 5 medlemmer.

Den skulle være gildernes dømmende myndighed og dens afgørelser skulle være inappellable. Til medlemmer af æresretten valgtes de 3 sagførere Utoft Hansen, Aalborg, Adolf Larsen, Slagelse og Johan Asmussen, København samt Jens Alstrup, Århus og mig. Jeg var både bæret og glad for denne tillidspost, som jeg kom til at beklæde i flere år. Jeg kan ikke og bør heller ikke skrive æresrettens historie, men jeg vil blot fremføre nogle betragtninger.

De første år skete der ikke meget, men efter krigens afslutning i 1945 kom den travle tid med "værnemagtsagerne". Der var ikke mange, men dog nogle, der under krigen havde svigtet enten ved ligefrem at melde sig ind i Nazipartiet eller ved at arbejde for værnemagten. I gilderne klaredes de fleste af sådanne sager ved, at den pågældende enten frivilligt eller efter pres, meldte sig ud. Hvis en sådan gildebror ikke ville gå frivilligt ud af gildebevægelsen, kom sagen for æresretten. Det var ofte svære sager at afgøre, men nogle få ting var klare.

Havde den pågældende haft medlemskort fra Nazipartiet, var der ikke mere at snakke om, og havde den pågældende af fri vilje og for fortjenestens skyld udført arbejde for tyskerne, var sagen også klar. Men der var alle grænsetilfældende, hvor man erklærede sig presset til at gå med o.s.v. Mærkeligt var det at opleve, at flere af dem, vi behandlede i æresretten, stred tappert for at blive i gilderne, selv om de havde måttet forlade andre organisationer, og de betonedes, at gilderne betød så meget for dem.

Efter de forholdsvis mange sager lige efter krigen, har æresretten heldigvis haft rolige dage uden meget arbejde, og det er jo lykkeligt for gildebevægelsen.

Kapitel V

Den 20. marts 1943 nedlagde den samlede Storgildeledelse sine mandater. Harald Petersen var Storgildemester, og i henhold til vedtægterne blev hans embede overtaget af Frode Heiberg-Jürgensen, een af vore tre stiftere.

Et af hans initiativer fik betydning for mig og mit arbejde i gildebevægelsen. Det var nedsættelsen af et Ritualudvalg på 4 medlemmer. Heiberg-Jürgensen blev selv formand for udvalget, og de 3 andre medlemmer blev J. Alstrup, Aarhus, Johan Asmussen, København og mig. Det blev et spændende og stort arbejde, og jeg lærte meget og fik stort udbytte af samarbejdet og samværet i udvalget. Heiberg Jürgensen var en stor personlighed med fin intelligens og gode taleevner, og han havde jo været med i gildebevægelsen fra første færd, så hans viden og erfaring var stor.

Alstrup fra Aarhus var en ældre lektor med en rig fortid fra spejderbevægelsen og fin sans for sproget og dets nuancer. Han var også en lun fyr, og ved møderne medbragte han et større antal piber, der stoppede blev lagt på en række foran ham, og efterhånden blev de røget, som mødet skred frem.

Johan Asmussen var en meget aktiv gildebror, på hvis forslag afholdelsen af 5 minutters Sct. Georg var indført i København. Så havde jeg den oplevelse for første gang at lære Erik Sjøqvist nærmere at kende, og det var en berigelse. Vi holdt udvalgsmøderne på gildekontoret, der lå i Sjø's ejendom i Skindergade, og ved de første møder, hvor vi drøftede de generelle linier for udvalgsarbejdet, havde Heiberg-Jürgensen inviteret Sjø med.

Sjø redegjorde for sine tanker ved gildebevægelsens start, og udviklede på sin håndfaste måde, hvad han mente, skulle opnås med gilderne.

Heiberg-Jürgensen var meget belæst i Baden-Powells bøger, og ville knytte gilderne tæt til spejderne, når det gjaldt etik og væremåde. Så der var gode diskussioner om de forskellige emner. I 1944 var arbejdet færdigt og blev godkendt, så det nye svenderitual kunne tages i brug. Senere skulle jeg komme med i 2 ritualudvalg mere, så arbejdet med gildehallerne og deres førelse blev en af mine gildespecialiteter.

Kapitel VI

Efter min afgang som gildemester i Holbæk 1946 fortsatte jeg mit gideliv som "gulvbroder", og tog stadig ivrig del i gildets indre og udgående arbejde.

Det er desværre ofte sådan, at når en gildebror forlader en lederpost, så bliver han mindre aktiv og interesseret i gildearbejdet, og det er til skade både for ham selv og gildebevægelsen. I 1946 indførtes nye gildemesterkæder med led til indgravering af navne på gildemestre, de 4 spejderkorps emblemer, Sct. Georgs motiv og det lokale byvåben.

Kansler og skatmester ophørte med at bære insignier i gildehallen, og det gamle gildetegn blev afløst af et nyt tegnet, men de fleste fortsatte med at bære det gildetegn, de havde fået ved deres optagelse. I 1947 afholdtes gildestævner på Krogerup højskole, i Frederikshavn og i Sønderjylland med foredrag og diskussioner om gildebevægelsen.

Jeg deltog i stævnet på Krogerup og holdt 5 minutters Set. Georg ved den mønstergildelhal, der afholdtes. Ved landsgildetinget i Sønderborg 1947 blev det vedtaget, at provincialmestrene skulle afholde ridderhaller. Der var dengang 7 provincialmestre. Og Erik Sjøqvist blev

valgt til landsgildemester – en post han beklædte i 12 år til 1959. Ved landsgildetinget i Aarhus i 1948 nedsattes en gradskommission på 20 medlemmer, og den udførte i den følgende tid et stort stykke arbejde.

Dens forslag blev forhandlet på landsdelsinstruktionsstævner i 1949, og gav anledning til væsentlige lovændringer på landsgildetinget i Nykøbing F 1949. Graderne ændredes til arbejdsstrin, og minimumsalderen for riddere blev 35 år med 3 års væbnertid, og samtidig mistede ridderne deres personlige stemmeret ved landsgildeting.

Væbnerhallen, hvor hidtil kun væbnere og riddere havde haft adgang, blev lavet om til gildehal med væbneroptagelse, hvortil alle gildebrødre har adgang, og ritualerne ændredes så de svarer til de nye bestemmelser.

Ved gildetinget i Holbæk i 1948 blev jeg valgt til gildemester, fordi der havde været uro på denne post med 2 skift på et år. Jeg sad så i min anden embedsperiode i 3 år indtil 1951.

Arbejdet var jo lettere end, da jeg havde min første periode fra 1940-46, men jeg måtte arbejde meget med mine gildemestertaler for at undgå gentagelser og rutinearbejde.

Kapitel VII

Adolf Larsen, Slagelse nedlagde 1. januar 1949 – på grund af manglende tid – sine hverv som landsgildeskattmester og provincialmester for Vestsjælland.

Som landsgildeskattmester indtrådte Sven E. Wisse, der fra Sønderborg var flyttet til København, og som provincialmester for Vestsjælland blev jeg udpeget af landsgildeledelsen. Provincialmestrene var dengang ikke valgt af gilderne, men blev udpeget af landsgildeledelsen som dennes medhjælpere, og ved de to årlige møder med landsgildeledelse og provincialmestre, havde disse kun ret til at rådgive, men

ikke til at træffe beslutninger.

Det forekom mig lidt mærkeligt, og endvidere skulle provincialmestrene jo for fremtiden afholde ridderhaller.

Så kunne jeg klare arbejdet, når jeg samtidig var gildemester i Holbæk! Desuden var distriktet stort, og jeg havde ikke bil eller kørekort. Men jeg sagde altså ja og var provincialmester i Vestsjælland til jeg i 1959 blev valgt til landsgildemester.

Det var gamle gilder, der var i Vestsjællands provincial, så i de første år var der ikke ofte brug for mit besøg i disse gilder, men efterhånden kom der gang i ridderhallerne, der afholdtes flere steder i området, f.eks. i Roskilde domkirke, Holmstrup kirke syd for Jyderup, den katolske kirke i Ringsted, hvor præsten var gildebros, samt i egne lokaler i Slagelse og Korsør.

Der var, hver gang der afholdtes ridderhal, godt fremmøde og optagelse af mange nye riddere, og disse haller havde ikke blot betydning for de fremmødte, men for sammenholdet i provincialet. I nutiden, hvor ridderhallerne ofte afholdes på distriktsplan, er sammenholdet i provincialet mindre end før, fordi riddere som regel kun kommer til den lokale distriktsridderhal. I årene omkring 1950 afholdtes hvert år de landsdelsgildestævner, der var begyndt i 1947, og der var stadig god deltagelse og fine foredrag og diskussioner, samt hyggeligt samvær.

På Krogerup højskole blev der fra 11. til 15. maj 1951 afholdt en international konference efter indbydelse af drengespejdernes internationale bureau og Sct. Georgs Gilderne i Danmark. Der var 70 delegerede og "observers" fra 12 lande, og det blev en god konference, der var med til at forberede dannelsen af IFOFSAG i 1953.

Åbningshøjtideligheden fandt sted i Kronborgs riddersal som en dansk gildehal med optagelse af 4 delegerede til det danske landsgilde. Blandt dem var Lord Peter Baden-Powell, søn af spejderbevægelsens

skaber. Bagefter var der fest på hotel Marienlyst med optræden af Jung Salzburg gildets dansegruppe. Denne var kommet til Danmark nogle dage før, og havde givet opvisning i en række danske gilder med megen succes. Den 24. og 25. maj 1952 afholdtes det første nordiske gildestævne i Hindås nær Goteborg. Der var ca. 100 deltagere, heraf 38 fra Danmark – flest fra København og omegn.

Det blev et vellykket første forsøg på nordisk gildesamarbejde, og det blev besluttet at arbejde for, at lignende stævner i fremtiden skulle afholdes hvert andet år. Jeg deltog desværre ikke på grund af eksamens-tiden i skolen.

Kapitel VIII

Søndag, den 25. oktober 1953 blev i senatssalen i Luzern "The International Fellowship of former Scouts and Guides" (IFOFSAG) oprettet, og Sjø nåede et af de mål, han havde sat sig med arbejdet på at samle tidligere spejdere verden over, for at de i fællesskab kunne videreføre de tanker og ideer, som Baden-Powell havde nedlagt i spejderbevægelsen.

Der deltog 16 lande, og Sjø valgtes som første formand for den internationale gildebevægelse. I 1955 fremkom det første internationale gildetegn uden stjerner, og i 1957 fik det sin endelige udformning med de to stjerner. Fra 1956 udleveredes dette gildetegn til alle nyoptagne gildebrødre. Det skete ikke uden protest fra mange gamle gildebrødre, der ville beholde det gamle gildetegn og nægtede at bære det nye.

Sådan har det i tidens løb ofte været i de danske gilder, når der er sket forandringer, men når der er forløbet nogle år, så er næsten altid det nye slået igennem.

Ved landsgildetinget i 1953 var der forslag om, at provincialmestrene ikke skulle udpeges af landsgildeledelsen, men vælges af provincialets

gilder. Men forslaget faldt med 325 nej og 130 ja-stemmer.

I 1956 startede gildebevægelsens første ledertræningskursus. Ideen var Sjø's, og der var et udvalg, der planlagde og udførte arbejdet med at fremskaffe artikler til kurset, der i første omgang udsendtes til alle gildeledelser.

De gildebrødre, der ville deltage løste så opgaverne i 1. afsnit, mens alle andre returnerede materialet til landsgildekontoret. Landsgildeledelsen overdrog mig hvervet som leder af ledertræningen, og det blev et stort arbejde for mig at klare det i nært samarbejde med landsgildekansler, "læsere" og kursusudvalg.

Som eksempel på indholdet skal jeg anføre fra 1. studie:

Baggrund og udtryksform

- Spejderarven og B.P.
- Meningen med gildebevægelsen.
- Den internationale side af sagen.
- Lov, løfte og ritual.
- Gildeteknik.

Efter hvert af disse afsnit var 2 eller 3 spørgsmål, som skulle besvares af deltagerne. Svarene indsendtes til landsgildekontoret, og blev så fordelt til en række "læsere" (udvalg af mig). Disse læsere læste og kommenterede svarene, og derefter blev materialet sendt tilbage til kursusdeltagerne.

På grund af vanskelighederne med at fremskaffe stof til 2. og 3. del af ledertræningen, blev dette første kursus først afsluttet i 1958 med et weekend-stævne på Den jyske Idrætshøjskole i Vejle.

Her blev diplom og det gyldne råbåndsknob uddelt til de 41 gilde-

brødre, der havde gennemført hele ledertræningskurset, samt til de 9 læsere, der havde medvirket. Sjø ledede kurset, der havde 69 deltagere, og Poul Andersen, Næstved, Finn Balslev, Nykøbing F. og jeg havde gennemgået besvarelserne og læsernes kommentarer og forelagde resultatet på stævnet.

Ledertræningskurserne er stadig igang, selv om der er sket forandringer og forbedringer siden 1956-58.

Jeg medvirkede endnu i nogle år efter første kursus. og selv om det var et stort arbejde, havde jeg personlig glæde og udbytte deraf.

Kapitel IX

I 1950-erne blev gruppearbejdet almindeligt i næsten alle gilder til stor nytte for det daglige arbejde i gilderne og til gavn for fællesskabet og sammenholdet.

Fra 1949 var "Baalet" udsendt som månedsbrev til gildeledelserne og det havde stor betydning, også for gruppearbejdets vækst. I 1959 skiftede "Baalet" udseende og indhold og begyndte at bringe almene artikler af forskelligt indhold til inspiration for gildeledelserne. Så længe "Baalet" eksisterede var det et af de bedste hjælpemidler for gildeledelserne, og det nu udkomne lederblad "Impuls" lever ikke helt op til "Baalets" betydning i så henseende.

Ved landsgildetinget i Århus i 1957 skete der en større revision af gildets love. En af de vigtigste nyskabelser var, at provincialmestrene ikke mere skulle udpeges af landsgildeledelsen, men vælges af samtlige gildeledelsesmedlemmer inden for provincialet, og deres funktionstid skulle være 2 år ligesom landsgildeledelsens. Landsgildeledelsen og provincialmestrene skulle sammen danne landsgilderådet.

Landsgilderådets opgave var at støtte og rådgive landsgildeledelsen i

dennes arbejde, men det havde ingen besluttende myndighed.

Det var stadig landsgildeledelsen alene, der bestemte. Denne bestemmelse blev skæbnesvanger og udløste "revolutionen" ved landsgildetinget i Åbenrå i 1959. Landsgilderådet bestod af landsgildeledelsen, 13 provincialmestre og stadsgildemestrene fra København, Aarhus, Odense og Aalborg, så det var jo en stor forsamling, hvor der kunne tales og diskuteres, men uden at der kunne træffes beslutninger. Jeg blev valgt som provincialmester for Vestsjælland efter at have været "udpeget" fra 1949 af landsgildeledelsen.

I 1958 blev Baden-Powell Fonden stiftet og dens statutter offentliggjort i Sct. Georg.

Den fik ikke stor tilslutning blandt gilderne, så det blev svært at fremskaffe de nødvendige midler til den good-turn pris, som den ville uddele med passende mellemrum til fortjente danskere uden for gilderne.

I 1960 uddeltes den første pris på kr. 5.000,- til rektor Jens Ahm, Esbjerg, og det blev også den eneste pris, der blev uddelt, idet Baden-Powell Fonden måttet opløses i 1961.

I 1958 fejredes gildebevægelsens 25 års jubilæum i KB-hallen i København, med deltagelse af 3000 gildebrødre, spejdere og gæster med dronning Ingrid og statsminister H.C. Hansen i spidsen.

Kapitel X

I 1951 skulle der være jamboree i Salzkammergut i Østrig, og landsgildet besluttede at arrangere en fællestur dertil.

I denne periode skulle der også være et seminar i Salzburg, hvor man skulle drøfte resultaterne fra den internationale konference på Kroggerup i foråret 1951.

Jeg meldte mig til turen og fik en god oplevelse den sommer på denne tur, der varede fra 29. juli til 11. august.

Turen startede med 2 busser fra Aalborg og København, og busserne mødtes i Christiansfeld, hvorfra de fortsatte sammen.

Der var en køkkenvogn med bussen fra Aalborg, og det var meningen, at de enkelte måltider skulle laves under kørslen, så der kunne spises umiddelbart, når der holdtes rast.

Men dette system kom aldrig til at fungere, og der var også vanskeligheder med de forudbestemte lejrpladser i Tyskland, hvor rejsebu-reauet skulle arrangere – i Østrig havde landsgildet selv truffet ar-rangementerne.

Men trods disse besværligheder var der godt humør og fornøjeligt samvær på hele turen.

I Salzburg havde vi en dejlig lejrplads på Monchberg, der lå midt i byen med en dejlig udsigt. Vi havde udflugter derfra både i byen med dens seværdigheder og i omegnen med besøg i saltminerne ved Hallein og sejlture på Sct. Gilgen og Wolfgangsee. Så besøgte vi selvfølgelig jamboreen, og det var en stor oplevelse.

Min søn var deltager, og det var jo en ekstra glæde at være sammen med ham. Sammen med Salzburg-gildet holdt vi en gildehal i våbensalen på borgen Hohen Salzburg.

Gildehallen blev ledet af Sjø, mig og Kroll fra København, og der blev optaget 3 nye østrigske gildebrødre. Bagefter var der spisning, dans og underholdning på ægte østrigsk maner. På hjemturen besøgte vi Oberammergau og bjerget Zugspitze og havde en smuk tur. Så det var alt i alt en tur, jeg stadig mindes med glæde.

I august 1959 holdt IFOFSAG lejr og generalforsamling i Frankrig, og landsgildet arrangerede en fællestur dertil med mig som leder og Knud Ravn som sekretær og medhjælper.

Knud Ravn var landsgildets sekretær og leder af landsgildekontoret.

Afrejsen fandt sted fra København den 2. august med deltagere både fra Danmark, Sverige og Finland, og vi havde sovevogn ned og kom til Paris den 3. august og blev indkvarteret på et godt hotel med dansk ejer.

Vi havde så 4 gode dage i Paris, hvor vi på ægte turistmaner så meget, som alle besøgende ser i Paris: Montmartre, Invalidekirken, Champ Elyse, Notre Dame, Seinen o.s.v.

Tiden gik hurtigt, og jeg havde den specielle glæde at have min datter med på nogle af turene. Hun var i Paris i den tid for at lære fransk, så det var herligt for mig. Fredag den 7. august tog vi til Le Chateau de Jambville, et gammelt slot med ca. 200 værelser og en meget stor park beliggende ca. 50 km nordvest for Paris, og det var de franske spejders hovedtræningscenter. Her var der så i de følgende dage international lejr med et spændende program.

Der var 3 emner: "Min profession og jeg", "De menneskelige forbindelser" og "Hvordan sprede spejderånden i den professionelle sfære?" I det internationale gildeblad Bulletin var disse emner bragt !! år før lejren, ledsaget af en række spørgsmål til overvejelse og besvarelse.

På lejren samledes vi til fællesmøde, hvor emnet blev forelagt på engelsk eller fransk. Hvis sproget var fransk, var den engelske tekst uddelt i forvejen og omvendt. Efter dette fællesmøde samledes vi i nationale grupper: en engelsk, en fransk, en italiens o.s.v., idet danske, svenske og finske gildebrødre dannede en skandinavisk gruppe.

Steen Thiel ledede de 2 gruppemøder med Lis Starcke som rapportør, og jeg ledede den sidste gruppe med Grethe Serner fra Holbæk som rapportør. Efter gruppemøderne samledes vi til fællesmøder, hvor hver gruppe fremlagde sin rapport om emnet og de svar, gruppen havde til de stillede spørgsmål.

Både formiddage og eftermiddage var optaget af disse gruppe- og

fællesmøder, men der var dog også tid til udflugter til Paris og Versailles og franske slotte i Loire.

Onsdag og torsdag den 12. og 13. fandt generalforsamlingen sted, og den var interessant at overvære. De 4 danske delegerede var Sjø, Lis Starcke, Wisse og provincialmester Vagn Olsen, Assens. Lørdag den 15. august var vi atter hjemme efter en god og udbytterig tur til Paris og Jambville.

Kapitel XI

Fra 2.- 7. august 1958 holdtes det 4. nordiske gildestævne på Vallekilde Højskole. Foruden artikler forud for stævnet var der til de nordiske gilder udsendt et bånd til cirkulation mellem gilderne. På båndet var der en rundbordssamtale mellem Sjø og Inger Buchardt om stævnet og dets indhold. Jeg fortalte om Vallekilde, egnen og Jyderup, og Studentersangerne indledte og sluttede med danske sange.

Stævnet havde 75 deltagere fra Danmark, Norge, Sverige og Finland, og det blev meget indholdsrigt og godt. Den første dag var der middag, velkomstmøde og lejrball i haven under min ledelse, aftenkaffe med de danske gilders jubilæumsfilm.

Så gik dagene med foredrag og gruppearbejde og udflugter. Blandt foredragsholderne var: Højskoleforstander Jørgen Jensen, Professor Hal Koch, direktør Bjørn Moe og overlæge Geert Jørgensen, og der var 3 foredrag og gruppearbejde om praktisk gildearbejde.

Udflugterne var jeg leder af. Der var en køretur en eftermiddag rundt om Jyderup sø og en formiddagstur til Dragsholm slot, Esterhøj og Fårevejle kirke. Tirsdag aften besøgte vi Jyderup, hvor vi besøgte gildets nye hus.

Sognerådsformanden bød velkommen til Jyderup med et glas vin, og alle deltagerne fik overrakt et smukt lille askebæger til minde om besøget.

Aftenen sluttede på Jyderup gildets egen friluftsgildehals plads i Jyderup skov. Her holdt Inger Buchardt efter underholdning og the en glimrende bårtale med mottoet: Gløder du endnu – slå et slag! Afslutningsaftenen formede sig på smukkeste måde med film fra Finland, takketale af Steen Thiel, Sverige og sange fra den nordiske gildesangbog, der udkom til dette stævne. Det var helt igennem et vellykket stævne, og jeg var glad for at være deltager for første gang i et nordisk stævne.

Kapitel XII

Efter ændringerne i lovene ved landsgildetinget i Aarhus 1957 blev provincialmestrene ikke længere udpeget af landsgildeledelsen, men valgt af gildeledelserne i deres provincial.

Det viste sig hurtigt, at samarbejdet i landsgilderådet mellem landsgildeledelse og provincialmestre ikke fungerede godt, fordi landsgildeledelsen havde diktatorisk magt og provincialmestrene kun kunne rådgive, men ikke være med til at træffe beslutninger.

Det var også underligt for de enkelte gilder at erfare, at deres valgte repræsentanter havde så lidt indflydelse på gildebevægelsens daglige arbejde og fremtidsplaner. Provincialmestrene nedsatte så et udvalg med Bent Hejlesen, Nykøbing F som formand.

Udvalgets opgave var at fremskaffe forslag til lovændringer, der ville gøre landsgilderådet til landsgildets udøvende myndighed, mens landsgildeledelsen skulle forestå den daglige og administrative ledelse af landsgildets anliggender.

Der blev enighed om dette forslag til lovændringer blandt alle provin-

cialmestrene, men landsgildeledelsen, Sjø, Balslev og Wisse afviste det blankt. De ville beholde ledelsen alene og regere suverænt. Der var lagt op til et spændende og afgørende landsgildeting i Abenrå den 28. september 1959.

Det blev et spændende og begivenhedsrigt landsgildeting. Dagen før havde landsgilderådet holdt møde, og her viste det sig, at Sjø og de 2 andre holdt fast ved deres synspunkter og i givet fald satte deres stillinger ind på at sejre ved landsgildetinget. Provincialmestrene holdt derefter et møde uden landsgildeledelsens tilstedeværelse, og her var der fuld enighed om at fastholde lovændringsforslagene, ligesom der blev opstillet forslag til en ny landsgildeledelse, hvis der skulle blive brug for en sådan.

Landsgildetinget blev ledet af borgmester Erik Jessen, Abenrå, der var en god og myndig dirigent. Han var selv gildebror. Sjø's beretning og Wisse's regnskab blev godkendt. Der var ingen bemærkninger til beretningen og kun få bemærkninger til regnskab og budget.

Bente Hejlesen forelagde forslaget til lovændringer på de Lolland-Falsterske gilders vegne, da disse havde godkendt det og indsendt det, fordi provincialmestrene ikke selv kunne stille sådanne forslag efter gildernes love.

Sjø afviste forslaget, som han fandt ikke var gennemtænkt, og han mente, at den ny opbygning ikke kunne medføre samling over gildebevægelsens arbejde i Danmark. Jeg talte på provincialmestrenes vegne og fastslog, at det havde vist sig i de sidste 2 år, at landsgilderådets indflydelse var for ringe, og at gilderne var klar over" at deres medbestemmelsesret sikredes bedst, når deres valgte repræsentanter året igennem var med til at træffe afgørelser af virkelig betydning.

Efter en kort diskussion stillede Balslev på landsgildeledelsens vegne forslag til dagsorden, hvorefter landsgildetinget opfordrede landsgilderådet til i overensstemmelse med principperne i Hejlesens forslag at

fremkomme med forslag til lovændringer efter indhøstede erfaringer til næste landsgildeting. Dette forslag til dagsorden blev forkastet med 243, mens 45 stemte for det. Hejlesen havde foreslået, at såfremt landsgildetinget gik ind for forslaget, skulle landsgildet i de kommende 2 år ledes efter de i forslaget givne retningslinier, og forslaget skulle så endelig behandles og tages på landsgildetinget i 1961.

Efter endnu nogle indlæg, der alle støttede Hejlesens forslag, blev dette vedtaget med 256 stemmer for og 36 stemmer imod. Provincialmestrene og de enkelte gilder havde sejret stort. Efter vedtagelsen af forslaget meddelte landsgildeledelsen, at den ikke ønskede genvalg. Provincialmester Poul Andersen foreslog på landsgilderådets vegne mig til ny landsgildemester, Torkild Mouritzen, Aalborg til landsgildekansler og Sterren Andersen, Virum til landsgildeskatemester. Vi blev alle valgt enstemmigt. Til suppleanter blev valgt: Poul Christiansen, Odense, M. Futtrup, Flensborg og B. Hejlesen, Nykøbing F. Landsgildetinget sluttede med en varm tak fra mig til den afgangende landsgildeledelse – en tak, som fik stærk tilslutning fra alle landsgildetingets deltagere.

Sjø og Balslev havde forladt tinget før afslutningen, så Wisse takkede for mine ord og udbragte et leve for gildebevægelsen.

Kapitel XIII

Det var med glæde men også med betænkelighed, at jeg modtog valget som landsgildemester ved landsgildetinget i Abenrå 1959. Glæden skyldtes mit ønske om at tjene gildebevægelsen på den højeste post i Danmark, hvor der var mulighed for at være med til at gennemføre mine ideer om gildernes udvikling og fremgang.

Betænelighederne var flere:

- Kunne jeg magte opgaven og blive en god leder, både i landsgilderåd og af hele den danske gildebevægelse?
- Kunne den krævende opgave løses af hensyn til mit daglige arbejde og mit familieliv?

Jeg havde fuldt timetal som lærer i Holbæk og måtte blive ved med dette for at klare dagen og vejen for mig og min familie.

Heldigvis havde jeg et godt forhold til skolemyndighederne som følge af mit samarbejde med dem som kommunelærerforeningsformand, lærerrådsformand og fælleslærerrådsformand. Det betød, at mit daglige skema kunne ordnes sådan, at jeg havde en dag (torsdag) skemafri og tidligt fri om lørdagen, hvor der dengang var undervisning, og jeg skulle først begynde kl. 10 om mandagen. Men så måtte jeg også arbejde til kl. 16 flere dage om ugen for at nå op på fuldt timetal. Mine to børn var under uddannelse og boede ikke længere hjemme, men det betød også mange dage, hvor min kone var alene hjemme, når jeg var på farten.

Men hun var lærerinde med fuldt timetal og havde gode fritidsinteresser (Dansk Kvindesamfund, filmklub for børn o.s.v.), så hun klarede det og støttede mig på alle måder.

Kapitel XIV

Jeg kan ikke fortælle om alle enkeltheder i min landsgildemestertid, men mine kalendere fra disse år med møder og rejser er sammen med manuskripter til mine mange taler afgivet til gildearkivet i Aalborg. Landsgildeledelsen holdt mindst 2 møder om måneden – som regel om torsdagene på landsgildekontoret i København. Det lå i Skindergade 27, hvor Sjø havde sit Friluftsmagasin, og kontorleder og landsgildesekretær var Knud Ravn. Han havde været med i gilderne

fra starten og havde under min landsgildemestertids første år 10 års jubilæum. Ham arbejdede jeg sammen med gennem det meste af landsgildemestertiden, men desværre ophørte samarbejdet i 1964, da han afgik fra kontoret på grund af uorden i regnskabsføringen.

Det gjaldt om for den nye landsgildeledelse at fremme sammenholdet mellem gilderne, og så at sige skabe en korpsånd i gildebevægelsen.

Derfor var det nødvendigt, at vi 3 i landsgildeledelsen besøgte så mange af gilderne, som vi kunne overkomme.

Det medførte for mit vedkommende mange rejser, selv om jeg sørgede for, at flere gilder var sammen om mit besøg. Det var både interessant og oplysende, sådan at komme rundt. Selv om mange gilder erklærede, at de nu var noget for sig selv, så var forskellene nu ikke så store.

Mange steder interesserede gilderne sig kun for deres eget gilde, og havde ikke megen interesse for provincial, landsgilde eller internationalt gildearbejde. Og der var også nogle steder en generationskløft, fordi man ikke løbende havde sørget for optagelse af nye gildebrødre. Mange gilder havde et godt hjælpearbejde og et fornuftigt spejdersamarbejde, selv om der var mange gilder, der var sig selv nok og ikke gav sig til kende udadtil.

Så der var arbejde nok at tage fat på med at tilskynde de enkelte gilder til ikke alene at hygge sig i en sluttet kreds, men stadig sørge for optagelse af nye gildebrødre og også manifestere gildebevægelsen i det lokale samfund.

Kapitel XV

Fra 31. juli til 5. august 1960 blev det 5. nordiske gildestævne afholdt i Sigtuna i Sverige med godt 100 deltagere.

Den samlede danske gildeledelse deltog med deres koner, og min kone og jeg - der ikke før havde været i Sverige – kørte i Torkild

Mouritzens bil med ham og hans kone og havde en herlig tur i godt sommervejr.

Dagen før stævnets begyndelse mødtes de nordiske landes landsgildeledelser og redaktører for at drøfte fælles problemer.

Man blev enige om at fortsætte det nordiske bladsamarbejde med også fremover at udsende Nordiske Fællesmeddelelser under redaktion af Svend E. Wisse, og at holde nordisk gildeledelsesmøde i marts 1961 i Norge. Stævnet blev godt med 3 foredrag, der gav anledning til frugtbare gruppedrøftelser.

Sjø fortalte om det internationale arbejde, og der var brev fra oberst J.S. Wilson, der var på spejderlejr i Norge.

Nordmændene viste, hvordan en gildehal blev afholdt i Norge, og der var gode selskabelige arrangementer.

Stævnet sluttede med to dages udflugter til det gamle og det nye Sverige, og for alle deltagerne var stævnet en stor oplevelse og inspiration til det dagelige gildearbejde med det udsyn, som samvær med udenlandske gildebrødre altid giver.

Sct. Georgs Gilderne
i Danmark

